

в откъснатото място. 18. Долните части на г и ѿ са отрязани от дупка. 20. Долната част на ш също е отрязана от дупка. II Вб 15. Първото д попада в гънка. 16. Горните части на в и л влизат в гънка на пергамента. 20. Според К. оученне трябва да се смята за грешка вместо оученни. По всяка вероятност тук има не само грешка по невнимание, а и известно преосмисляне на членението на текста, тъй като след *правовърнъхъ* (отнасящо се към оученни като необходима добавка за превеждането на *tà dóματα*) има разделителен знак точка. 22. Тв. п. от нже изпълнява функцията на съюз — нмъже. У К. неточно се отнася към формите на анафоричното местоимение н, поради което е предадено като нмъ же.

В целия текст са направени редица поправки по отношение на надредните знаци. Освен титилите в ръкописа се употребяват три вида знаци: хоризонтална чертица, наклонена вдясно чертица (обикновено между две букви) и наклонена чертица с извивка в началната горна част. Естествено в един наборен текст самите знаци не могат да бъдат възпроизведени точно по форма, но е съществено да се спази и отрази различието на трите типа знаци и разпределението им върху буквите, доколкото това е възможно да се установи от ръкописа. Тези промени и допълнения не се отбелязват специално в бележките към текста.

III. ЗОГРАФСКИ ЛИСТОВЕ

Археографски и библиографски сведения за ръкописа

Фрагмент от превод на *“Орѡи κατά πλάτος* на Василий Велики (Глави („въпроси“) № 34 и № 35). Два листа на пергамент. XI век. Гръцки текст у J.-P. Migne. *Patrologiae cursus completus; series graeca*, XXXI (3), с. 1000—1005.

Ръкописът е намерен в 1906 г. от П. А. Лавров в библиотеката на Зографския манастир, където се съхранява и понастоящем: P. Lavrov. *Les Feuilletts du Zograph*. — *Revue des Études slaves*, 6, Paris, 1926, с. 5—6.

Издания: P. Lavrov. *Les Feuilletts du Zograph*. — *Revue des Études slaves*, 6, 1926, с. 5—23 (текст на с. 11—13, снимки от Ia, Ib и IIa на с. 21—23); P. A. Lavrov — A. Vaillant. *Les Règles du Saint-Basile en vieux-slave: Les Feuilletts du Zograph*. —

Revue des Études slaves, 10, 1930, с. 5—35 (текст на с. 7—11, гр. текст на с. 15—19).

Литература: М. Dolobko. La langue des Feuilletts du Zo-graph. — Revue des Études slaves, 6, 1926, с. 24—38.

Ia (. ІАКОЖЕ ДОСТОИНЫ СЕБЕ)

1. (П)ОКАЗАТИ БРАТНА ГНА ВЪ[ЗЪВАННА, ПО ОУ-]
2. [Ч](ЕННЮ) ГНЮ ГЛАВЪШОУ · НЖЕ СТВОРИТЪ [ВО-]
3. ЛІЖ ОЦА МОЕГО НЕБЕСКАДО, ТЪ ЕСТЬ МА[ТН]
4. МОА Н ОЦЬ Н БРАТЪ. НЖЕ НЕ ВОЛА БЖНА ВЪ ВСЕ-
5. [М]Ь ЖИТНИ ВЪ ОУМЪ ПОЛОЖИВЪ, ІАКОЖЕ [Н ВЪ]
6. СЪДРАВНИ ТРОУДОЛЮ[В]ЪВЪНЫН¹ ПО[С]ПЪШЕ-
7. ННН[М]Ь ГНЬ ДЪЛЕС[Ъ] ПОКАЗОВАТИ, [Н] В[Ъ Б]О[ЛЪ-]
8. ЗНИ ВСЕ ТРЪПЪННЕ Н МАЛЧАННЕ СЪ РАДО-
9. СТИЖ КАЗАТИ, ЗАЛАЗЪ ЖЕ НМАТ[Ъ] ПРЪВ[Ы](Н) ВЕ-
10. ЛНКЪ, ІАКО ГІА ОБЛНХОВА СД, Н БРАТНА ЧА-
11. СТИ, НЕСЪТВОРЕННА ДЪВЪМА БЖНА ВОЛА, СА-
12. [М]Ъ СД ОТЪЛЖИВЪ · ВЪТОРОЕ ЖЕ, ІАКО НЕДОСТО-
13. ННЪЕ ПРИЕМАТИ СЪМЪЕТЪ ДОСТОИНЫН-
14. МЪ СЪГОТОВАНЫХЪ. ТЕМЪ ЖЕ ПОТРЪВЪ-
15. НО ЕСТЬ ВЪСПОМЪНИТИ Н СЪДЕ АПАА ГЛАВЪ-
16. ША · СЪДЪИСТВОУЖШТЕ ЖЕ МОЛНИМЪ НЕ ВЪ
17. ТЪШТЕ ПРИАТИ БЛАГОДЪТИ БЖНА ВАМЪ ·
18. Н ВЪЗЪВАНОМЪ БРАТНЕЖ ГНЕЖ НЕ ОУКОРН-
19. ТИ ТАКОВІА БЖНА БЛАГОДЪТИ, НИ ПОГОУ-
20. БИТИ ТОЛЬ ВЕЛКЫА ЧАСТИ² НЕБРЪЖЕНН-
21. ЕМЪ БЖИХЪ ПОВЕЛЪНИИ, НЪ ПАЧЕ ПОСЛОУ-
22. ШАТИ ТОГОЖДЕ АПАА ГЛІЖШТА · МОЛІЖ ВЫ

- Іб
1. АЗЪ СЪВЪЗАНЫН О ГИ ПОДОБЪН[Ъ] ХОДИТИ ПО-
 2. ЗЪВАННЮ НМЪЖЕ ПОЗЪВАСТЕ СД.
 3. Ѡ[Н]¹ АШТЕ ЛЪП [Е]СТЬ² В[Ъ Т] (ОН) [Ж] ДЕ
 4. ВСИ НАН ВЪ ГРАДЪ [МН]ОГОУ БЫТИ [СЪВО]Р[ОУ] БРАТНА.
 5. ПОКАЗАННЕ ОУДЪНОЕ НА МНОГО ПРИВЪЖДА-

6. ЕМО ПОТРЕБЕНЪ НАМЪ ОУГЛАШНИАТИ³
7. ПРЕДЪЛЕЖАШТЕЕ · ЕЛМА ЖЕ ОУБО СЛОВО ПО-
8. КАЗА ЯКО ХОТАШТОУОУМОУ ТЪЛЕСИ ДО-
9. БРЪ · Н ПО ЧИНОУ НА ВСЕ ДЪНСТВО СЪСТА-
10. ВЛАТИ СА ТРЕБОВАНИЕ ЕСТЬ ОЧНЮ И АЗЫ-
11. КА И ПРОЧЬНЫИХЪ ЯЖЕ СЖТЪ ПОТРЕБЪ-
12. НЪИША, БЪДЬНО ЖЕ И НЕОБРАШТЕМО ДШЖ
13. МОШТЪНЖ ОЧЕСЫ МНОГЫ. АШТЕ БО И ПРО-
14. ЗОРЬЛНВО И ВЪ СЛОВЕСИ ДОВЪЛЬНОЕ НМЖ-
15. ШТЕ И БЪДРЬЛНВОЕ И МНЛОСРЪДЬНОЕ И ВЪ
16. СЪВРЪШЕНЪ СРЪДЦИ ИДЖШТОУ¹ ПРА-
17. ВЪДЫ БЖНА СТАРЪИШОУОУМОУ БРАТНА
18. ИШТЕТЪ БЛАГОИСПЫТАНИЕ, КАКО ЕСТЬ
19. МОШТЪНО ВЪ ТОИЖДЕ ВСИ МНОЗЪХЪ
20. СИЦНХЪ ПОЛОУЧИТИ; АШТЕ ЛИ СА И СЪ-
21. БЖДЕ КОГДА ДО ДВОЮ ИЛИ ТРИИ ТАЦЕ-
22. ХЪ ПОЛОУЧИТИ, ЕЖЕ НЕ ОУДОБЪ ЕСТЬ НИ

- Па
1. РАЗОУМЪХОМЪ НИКОЛНЖЕ, МНОЗЪМЪ
 2. ПАЧЕ ОУНЕ ЕСТЬ ОБЪШТЕВАТИ САМЪМЪ
 3. СЪ СОБОИЖ И ПО СКРЪБЪЕНИИ СЕМЬ¹, И ОБЛЪ-
 4. ГЪЧИТИ ПЕЧАЛЬ О ИНОГО ОШЪСТНИ
 5. И О ПРАЗНЪСТВЕ, ИЛИ О ИИЪХЪ КОИХЪ НА-
 6. ПАСТЕХЪ ИМНЖЕ ОТЪЛЖЧАЕТЪ СА ОТЪ
 7. БРАТНА, И ДРОУГА ДРОУГОУ ОУТВШАТИ
 8. ОСТАВЛЕННИ². МНОГО ЖЕ ОУБО И ВЪНЪШЪ-
 9. НЫИХЪ ВЕШТИИ ИСКОУШЕННЕ НА ПРЪ-
 10. ДЪЛЕЖАШТИИ РАЗОУМЪ ПОЛЬЗЕВАТИ
 11. НАМЪ МОШТИ ИМАТИ³. ЯКО И ВЪНЪШЪ-
 12. НЫИ ХЫТРЪЦИ РЪВЪНОУИЖТЪ ТЪЧЬНО
 13. ИМЪ ОУМЪИЖШТИИМЪ ХЫТРЪЦЕМЪ,
 14. ВЪ ПОТЪПЕ⁴ ПЪРА СЪ НИИИ ВЪЗДВИЖЖШТЕ,

15. ТАКО ОУБО Н ВЪ СЕМЬ ЖИТНИ МНОГИШТИ
16. СЗБЫВАЕТЪ СѦ БЫТИ. НАЧЬН[Ъ]ШЕ БО РЪВЬНО-
17. ВАТИ НА ДОБРОЕ Н ПОДВНЗАЖШТЕ СѦ ІАКО-
18. ЖЕ ДРОУГОУ ДРОУГА ДОБРЪНШОУ БЫТИ, Н-
19. АН ВЪ ШТОУЖДАННХЪ ВЪВЕДЕННИ, НАН ВЪ ВЪ-
20. ЗДРАСТЕННИ ЧИСЛА СЪ(ВЪ)ЗДРЪЖЬНИКЫ⁵, НАН
21. ВЪ НИѢХЪ ТАКОВИHXЪ ДѢЛѢХЪ, НСХОДА-
22. ШТЕ Н ВЪ РЕТИ НСПАДАЖТЪ. [Т]АЧЕ ПРИХО-

- Пб
1. [ДА]ШТЕ[Н] БРАТИ[Н] МНОГО НЕВѢР[Ь]СТВО СЪ-
 2. [БЫВ]АЕТЪ СѦ Б[Ы]ВАТИ [Н] Т[А]ГОСТ[Ь] ВЪ [П]ОКО-
 3. [НА МѢСТО, РАЗ]ДѢЛІАЖШТЕМЪ ОУМЪ СВОИ
 4. К[Ъ] КО[НМ]Ъ ЕСТЬ ЛѢПО ПРИВАНЖАТИ СѦ
 5. Н ПО[ЧЬ]ТЕННЕ ПЕЧАЛЬНО, [Н] ЕЖЕ ОБОА НЗВѢ-
 6. СТИТИ НЕМОШТЬНО, ПАЧЕ ЖЕ ЕГДА ПОДВН-
 7. ЗАЖШТЕ СѦ БЖДЖТЪ СЪ ПРИВА¹ ЖЕ ПРИХО-
 8. ДАШТИНМЪ НА ЖИТНЕ² МНОГЖ ЖЕ ПОДА-
 9. ЖШТЕ ПЕЧАЛЬ К[Ы]А ЛѢПО ЕСТЬ СВОЕГО ЖИ-
 10. ТНА СТАРЪНШИН[Ы] НЗВОЛНТИ, Н НЗВО-
 11. ЛЕНЕМЪ НѢКОНХЪ ПРОЧЬНАА ІАКО ПО-
 12. ХОУЛІАТИ. ТОУ ЖЕ АВ[Е]³ СЪ ПРЪВА ОТ ВЪЗВЫ-
 13. ШЕННА СЗБЫВАЕТЪ СѦ НМЪ ПАКОСТИ СЪ-
 14. БЫВАТИ⁴, НЕ ВЪОБРАЖАЖШТАМЪ СѦ⁵ СЖДН-
 15. ІАМЪ НСКОУСЪНИКОМЪ⁵ БЫТИ Н [Б]РАТИ⁷.
 16. НЖДЕ ЖЕ ОУБО ННЕДННОЖЕ СѦ НСПОВѢДА-
 17. ЕТЬ БЛАГОЕ ВЪ РАЗЛЖЧЕННИ ЖИЛИШТЬ
 18. БРАТНА, РЕКЪШЕ ЛѢГАЛЬНИЦЬ, ПРОТНВЪ-
 19. НА ЖЕ ТОЛКА, ЕЖЕ РАЗЛЖЧАТИ СѦ САМѢМЪ
 20. ОТЪ СЕБЕ Н ВЪХЪМА НЕСТРОННО. АШТЕ АН Н Ц[Н]-
 21. Н [В]АРЕНИ БЖДЖТЪ СНИМЪ ПРАВОМЪ, ПОДВНЗА-
 22. ТИ А ЛѢПО ЕСТЬ НА НСПРАВЛЕННЕ, ПАЧЕ ЖЕ . . .

κ'βμ

Ia

Εἰ δὲ οἱ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν προσάγοντες τοσοῦτον μὲν τῆς σπουδῆς τὸ κέρδος εὐρίσκουσι, τοσοῦτον δὲ τῆς ἀμελείας τὸ κρῖμα ἐκδέχονται, πόσου ἀγῶνος χρεῖα τοῖς ὑποδεχομένοις τὴν ὑπηρεσίαν πρὸς τὸ ἀξιόους ἑαυτοὺς ἀποδειξαι τῆς τῶν ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου προσηγορίας, διὰ τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας εἰπόντος (Mat., XII, 50) Ὅστις ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, οὗτός μου καὶ ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν. Ἐπεὶ ὁ γε μὴ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ παντὸς τοῦ βίου σκοπὸν προθέμενος, ὥστε καὶ ἐν ὑγείᾳ τὸν κόπον τῆς ἀγάπης διὰ τῆς σπουδῆς τῶν τοῦ Κυρίου ἔργων ἐνδείκνυσθαι, καὶ ἐν ἀρρωστίᾳ πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς ἐπιδείκνυσθαι, κίνδυνον ἔχει πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον, ὅτι τοῦ Κυρίου ἀπηλλοτριώται, καὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ μερίδος, διὰ τὸ μὴ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἑαυτὸν ἀποσχίσας· δεύτερον δέ, ὅτι ἀναξίως μετέχει τολμᾷ τῶν τοῖς ἀξίοις ἡτοιμασμένων. Διόπερ ἀναγκαῖον καὶ ἐν τούτῳ μεμνηθῆναι τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος (II Cor., VI, 1) Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δεξασθαι ὑμᾶς· καὶ τοὺς εἰς τόπον ἀδελφῶν τοῦ Κυρίου κληθέντας μὴ καθυβρίσαι τὴν τοιαύτην τοῦ Θεοῦ χάριν, μηδὲ προδοῦναι τὸ τοσοῦτον ἀξίωμα διὰ τῆς ἀμελείας τῶν τοῦ Θεοῦ θελημάτων, ὑπακοῦσαι δὲ μᾶλλον τῷ αὐτῷ Ἀποστόλῳ λέγοντι· (Eph., IV, 1) Παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε.

Ἐρώτησις λε'.

κ'βμ

Iδ

Εἰ χρὴ ἐν τῇ αὐτῇ κόμῃ πλείονας ἀδελφότητος συγκροτεῖσθαι.

Ἀπόκρισις.

Τὸ ὑπόδειγμα τῶν μελῶν ἐπὶ πολλὰ ἀγομένων χρησίμως ἡμῖν διωρθοῖ τὸ προκείμενον· ἐπεὶ οὖν ἔδειξεν ὁ λόγος ὅτι τῷ μέλλοντι σώματι καλῶς καὶ κατὰ λόγον πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν συνηρμόσθαι χρεῖα ὀφθαλμῶν καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν ὅσα ἀναγκαῖα καὶ κυριώτατα, χαλεπὸν δὲ καὶ δυσεύρετον ψυχὴν δυναμένην εἶναι ὀφθαλμὸν πλειόνων. Εἰ γὰρ καὶ προορατικὸν καὶ ἐν λόγῳ τὸ αὐταρκές ἔχοντα καὶ νηφάλιον καὶ εὐσπλαγγνον καὶ ἐν τελείᾳ καρδίᾳ ἐκζητοῦντα τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ τὸν προεσιῶτα τῆς ἀδελφότητος ἐπιζητεῖ ἢ ἀκρίβεια, πῶς δυνατὸν ἐν τῇ αὐτῇ κόμῃ τοιούτων πλειόνων ἐπιτυχεῖν; Εἰ δὲ καὶ συμβαίῃ ποτὲ εὐρεθῆναι δύο ἢ τρεῖς, ὅπερ οὐκ εὐκόλον οὐδὲ ἔγνωμέν ποτε, πολλῶ βέλτιον κοινωνεῖν ἀλλήλοις

κ'βμ

IIa

τοῦ φρονίσματος τούτους καὶ ἐπικουφίζει τὸν πόνον, ὡς ἐν τῇ τοῦ ἄλλου ἀποδημῖᾳ ἢ ἀσχολίᾳ ἢ ἐν ἄλλαις τισι περιστάσεσι, καθ' ἃ χωρίζεσθαι συμβαίνει τῆς ἀδελφότητος τὸν ἕνα, εἶναι τὸν ἕτερον εἰς

παραμυθίαν τῆς ἀπολείψεως ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἀπιέναι εἰς ἄλλην ἀδελφότητα δεομένην τοῦ ὁδηγήσοντος.

Πολλὰ δὲ καὶ ἡ τῶν ἔξωθεν πραγμάτων πείρα εἰς τὸν προκείμενον σκοπὸν ὠφελεῖν ἡμᾶς δύναται. Ὡς οὖν καὶ οἱ τῶν κοινῶν τεχνῶν ἔμπειροι ζηλοτύπως ἔχουσι πρὸς τοὺς ἀντιέχρους, αὐτοῦ τοῦ πράγματος κατὰ τὸ λανθάνον τὰς φιλονεικίας ἐμποιεῖν πεφικνότες, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς τοιαύτης ζωῆς ὡς τὰ πολλὰ συμβαίνει γίνεσθαι. Ἀρχόμενοι γὰρ ἀπὸ τοῦ διαμιλλᾶσθαι εἰς τὸ καλὸν καὶ σπουδάζειν ἀλλήλους ὑπερβαλεῖσθαι, ἢ ἐν ταῖς ξενοδοχίαις, ἢ ἐν τῇ αὐξήσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνασκουμένων, ἢ ἐν ἄλλοις τισὶ τοιοῖτοις ἔργοις, προΐόντες εἰς ἐριθείας ἐκπίπτουσι.

кѢМ *Εἶτα τοῖς μὲν ἐπιδημοῦσι τῶν ἀδελφῶν πολλὴν ἀμφιβολίαν συμβαίνει*
IIб *γίνεσθαι καὶ δυσκολίαν ἀντὶ ἀναπαύσεως, μεριζομένοις τὸν λογισμὸν πρὸς τίνας χορὴ καταχθῆναι ἢ τε γὰρ προτίμησις λυπηρὰ, καὶ τὸ ἀμφοτέρους πληροφορῆσαι ἀδύνατον, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπειγόμενοι τυγχάνωσι τοῖς δὲ ἐξ ἀρχῆς προσιωῖσιν εἰς τὸ συζῆν πολλὴν ἀδημονίαν παρέχουσι τίνας δεῖ προεσιῶτας τῆς ἐπιτῶν ζωῆς ἐλέσθαι, καὶ πάντως ἐκ τοῦ τίνας αἰρεῖσθαι τοὺς λοιποὺς ὑποδοκιμάζειν. (P. 1005) Εὐθὺς οὖν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς ἔπαυσιν συμβαίνει βλάπτεσθαι, οὐχὶ τυποῦντας ἑαυτοὺς εἰς μάθησιν, ἀλλ' ἐπιζομένους κριτὰς καὶ δοκιμαστὰς τῆς ἀδελφότητος γίνεσθαι.*

Ὅποτε τοίνυν ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ὁμολογούμενόν ἐστιν ἐν τῇ διαγέσει τῶν οἰκήσεων, τὰ δὲ ἵπεναντία τῶσαῦτα, τὸ χωρίζεσθαι ἀπ' ἀλλήλων παντελῶς ἀσύμφορον. Εἰ δὲ προειληφθεῖται τι συμβαίη, ἐπειγέσθαι χορὴ πρὸς τὴν διόρθωσιν, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν πείραν τῶν βλαβερῶν.

БЕЛЕЖКИ ВЪРХУ ТЕКСТА

Тук се посочват само онези бележки на А. Вайан, които са били подбрани от Ст. Романски при препечатването на изданието на Зографските листове в неговата христоматия „Старобългарски език в образци“, С., 1945, с. 596—599. Местата, заградени в ъглести скоби, са неясни, а в кръгли скоби — нечетливи.

Ia б. ¹φιλόπονος, вм. τροφᾶζ λυεζβънын (τὸν κόπον τῆς ἀγάλης).
20. ²Ποгр. вм. чьстн (ἀξίωμα).

Iб з. ¹Гр. ὅτι (посочено от А. Вайан в гръцките разночетения — А. М.); ²Вм. лѣпо естѣ. б. ³Ποгр. вм. оуѣшнѣтъ или оуѣшнѣтъ. 16. ⁴Ποгр. вм. нскжштоу (нштжштоу).

Па 3. ¹и по скръбѣнни семъ вм. о поскръбѣнни смъ. 8. ²Вм. о оставленни. 11. ³Погр. вм. нматъ или нматъ н. 14. ⁴Погр. вм. въ потаенѣ или потаанѣ (*κατὰ τὸ λαθάνον*). 20. ⁵Погр. вм. съвѣздръжъннкъ или съвѣздръжъннкомъ.

Пб 7. ¹Погр. вм. прѣва. 8. ²Вм. съжитне или сжитне (*τὸ συζῆν*). 12. ³Вм. аьѣ, аьнѣ, срв. аь'ѣ Супр. 14. ⁴Вм. бывати; ⁵Изпуснати няколко думи, приблизително един ред. 15. ⁶Вм. н нскоуьннкомъ; ⁷Погр. вм. быти брати(и).

V. НОВГОРОДСКИ ЛИСТОВЕ

АРХЕОГРАФСКИ И БИБЛИОГРАФСКИ СВЕДЕНИЯ ЗА РЪКОПИСА

Откъс от евангелие-апракос: Мр Х. 45 (края), Ио XI. 1—16, Мт XXIV, 25—37. 1°, 2 листа на пергамент. XI век.

Новгородските (известни още под името Куприяновски) листове се пазят в Ленинградската държавна публична библиотека „Салтыков-Щедрин“ (ГПБ, Ф. п. I. 58): Е. Э. Гранстрем. Описание русских и славянских пергаменных рукописей. Рукописи русские, болгарские, молдавские, сербские. Л., 1953, с. 17. В „Предварительный список славяно-русских рукописей, хранящихся в СССР“ Новгородските листове са включени под № 17.

Издания: А. Ф. Бычков. Известия Императорского Археологического общества, V, 1865, с. 29—37 (текст на с. 36—37); И. И. Срезневский. Древние славянские памятники юсового письма с описаниями и с замечаниями об особенностях их правописания и языка. СПб., 1868, с. 166—173; И. В. Ягич. Specimina linguae paleoslovenicae. Образцы языка церковнославянского по древнейшим памятникам глаголической и кирилловской письменности. СПб., 1882, с. 50—51; Н. М. Каринский. Хрестоматия по древне-церковно-славянскому и русскому языкам. I изд. 1904 г., II изд. 1911 г. (с. 107—109); Ф. В. Каминский. Отрывки евангельских чтений XI в., именуемые Куприяновскими (Новгородскими). — Известия отделения русского языка и словесности Российской Академии Наук 1923 г., XXVIII, Л., 1924, с. 273—320 (текст на с. 273—276).

Литература: F. Miklosich. Altslovenische Formenlehre in Paradigmen. Wien, 1874, увод, XV, 6; O. Wiedemann. Beiträge zur